

új telepesek : egy-egy negyed márkát fizethettek telkeik után földbérképpen (terragium) és ajándékokkal is tartoztak. Szabadságlevelük megerősítését pedig nyilván azért kérte Dancs ispán az esztergomi érsektől, hogy a rózsahegyiek szabad egyházát biztosítsa.

Hogy miképpen került Rózsahegy Dancs ispán birtokából I. Károly király kezére, arra adatunk nincsen ; valószínűséggel állíthatjuk azonban, hogy ez, azon jószágcsere következtében történt, midőn előbb Sztrigót és Csáktornyát, aztán Komáromot adta I. Károly király, kedvelt hive felsővidéki birtokaiért cserébe (Fejér, VIII/III., 722.). Mert tény, hogy 1340-ben már Rózsahegy királyi birtok. Ez év november 14-én Zólyom-Lipcsén kelt levelében erősítette meg I. Károly Rózsahegyét Hanusz falunagy, Szepesi Péter és Kőncöl polgárok kérelmére eddigi szabadságaiban, sőt a szokott föltételek mellett a r a n y - és e z ü s t k u t a t á s i jogot is adott nekik. Földbéröket egyetemlegesen 50 márkában állapította meg, birtokukat pedig Csór Tamás lipcai főispán előterjesztéséhez képest meghatározta. (V. ö. Fejér, CD VIII/IV., 376.).

Nagy Lajos király — nem szenved kétséget — szintén meghagyta szabadságaiban Rózsahegyét, melyet 1376-ban már városnak czímez, sőt törvénykezését kiterjesztette mindazon falvakra, melyek a város határában keletkezének. (V. ö. Fejér, IX/V., 85.) Ellenben a s ö r és bármely i t a l kivitelét „Rosenbergh“ határából megtiltja, nehogy ebből a város lakóinak hasznuk legyen. Ez utóbbi megszorításnak, mely a város eredeti szabadságlevelében nem foglaltatik, alighanem az volt a célja, hogy e kiváltság elnyerése végett a város nagyobb adót (collecta) vállaljon magára.

Pór A.

A magyarok kedvelt ételei a középkorban. Nem ismeretlen dolog, hogy a magyar nép a középkorban igen szívesen zarándokolt egyebek közt Marburgba, magyar szent Erzsébet sírjához, Kölnbe és Aachenbe, hogy a kereszténység nagy ereklyéit tisztelje. Ezért építette Nagy Lajos királyunk Aachenben Nagy Károly templomához a maig fönnálló magyar kápolnát, gazdagon fölszerelte azt és két javadalmat alapított magyar papok számára, kik a zarándokok szolgálatára legyenek. A nagy bucsújárásokat minden hét évben tartották meg, melyre Magyarországból a legfényesebb zarándoklat, mintegy 5000 ember érkezett. Utjukban hazánk fiai mindenütt szíves fogadtatásban részesülének, melynek költségei kegyes alapítványokból teltek.

Aachenbe, zarándokutjuk végső pontjára július 9-én délután 2 és 3 óra közt érkeztek Kölnből és ünnepélyes fogadtatásban részesültek. Öt napig szabad szállásuk és ellátásuk volt itt, az első napon : a Coelestinusok kolostora, a másodikon a marienthali kolostor költségén ; 11., 12. és 13-án pedig Aachen városa vendégelte meg őket, mely alkalommal maguk a tanácsbeli urak szolgálták föl nekik kedvencz ételeiket : borsót szalonnával, zsemlyét és sört hozzá. (Christian Quix, Beiträge zur Geschichte der Stadt Aachen, 36. lap.) Állítólag tehát ez volt abban az időben a magyarok kedvencz eledele, mint-

hogy ugyanígy vendégelték meg őket Kölnben is. (Mering, Zur Geschichte der Stadt Köln, II, 64. és köv. lapok.) *Pór A.*

Tizedkerületek elnevezése a középkorban. Az egyházi tizedet, a középkorban, kerületek szerint szedték, amelyek rendszerint az egyes alesperességek (vice-archidiaconatus) határával estek össze. Az ilyen kerületeket, már árpádkori okleveleink is, latinul *cultellus*-nak nevezik, de azt már nem vették észre, hogy magyarul is ugyanígy, azaz késnek hívják a tizedkerületeket, nem ugyan magában, hanem mindig az egyes alesperesi székhely nevével kapcsolatban. Így nevezi például egy 1448. évi (Magyar Nemz. Múzeum Vég helyi gyűjt.) jegyzék a veszprémi egyházmegyében fekvő: Vértess-kés (*cultellus Wertheskees*), Kérekés (*cultellus Keerkes*), Rigyalcz-kés (*cultellus Rigalchkees*) nevű tizedkerületeket. Miért nevezik ezeket *cultellus*-nak = késnek? Kétségtől azért, mert a természetben beszolgáltatott tizedek összegét kés sel rótták föl a rovásra. Éppen így történt az a királyi adóval, a „dicá“-val is, sőt például Mátyás királynak ismert 1464. évi fölkelési s adózási rendelete, azaz ennek azon példánya, amely Heves megyének (u. o. Vég helyi gyűjt.) küldetett, világosan megmondja, hogy az ország összesen 6 adózási *cultellus*ra = késre volt felosztva s hogy például Heves megye a kassai adókéshez tartozott. A tizedrovó-kerületeket még a XVI. századi tizedlajstromok is késeknek nevezik. *Tagányi K.*

Marhakivitelünk és behozatalunk 1733—37-ben. Magyarországból az 1733. évi április 1-étől 1734. márczius 31-éig kivittek:

Ausztriába	47,933	marhát
Morvaországba	12,632	„
Sziléziába	299	„
Lengyelországba	97	„
Erdélybe	21	„
A neo-aquistica területre	2,031	„
Összesen	63,013	marhát
1734. április 1-étől december végéig:		
Ausztriába	38,411	„
Morvaországba	11,088	„
Sziléziába	1074	„
Lengyelországba	80	„
Erdélybe	4	„
A neo-aquistica területre	2,391	„
Összesen	53,048	marhát
1735-ben:		
Ausztriába	39,081	„
Morvaországba	10,612	„
Sziléziába	1,005	„
Lengyelországba	72	„
Erdélybe	189	„
A neo-aquistica területre	1,829	„
Összesen	52,788	marhát